

MAŽOSIOS LIETUVOS REIKALŲ TARYBOS KLAIPĖDOS KRAŠTO SKYRIUS

Asociacija, Tiltų g. 6, LT-91248 Klaipėda.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 191600956.
tel. (8 46) 498086, mob. (8 686) 22469, el. p. mlrtpaveldas@gmail.com

Klaipėdos m. savivaldybės merui Vytautui Grubliauskui,
Žymių žmonių, istorinių datų, įvykių įamžinimo ir gatvių pavadinimų suteikimo komisijai
Danės g. 17, LT – 91502, Klaipėda

INFORMACINIS PRANEŠIMAS

DĖL TILŽĖS AKTO SIGNATARŲ VALTERIO DIDŽIO IR
JURGIO ARNAŠIAUS ĮAMŽINIMO MEMORIALINĖMIS LENTOMIS

2015 02 05
Klaipėda

Mažosios Lietuvos reikalų tarybos Klaipėdos krašto skyrius (MLRT), vadovaudamasis savo veiklos įstatais, prašo Jūsų tarpininkavimo dėl leidimo įamžinti Valterio Didžio ir Jurgio Arnašiaus atminimą memorialinėmis lentomis.

PRIDEDAMA:

1. Prašymas, 2015 01 16, 1 lapas.
2. Informacija apie Valterio Didžio asmenybę, 1 lapas.
3. Informacija apie Jurgio Arnašiaus asmenybę, 1 lapas.
4. Atminimo lentų turinio projektai, 1 lapas.

Viso – 4 lapai.

Pagarbiai,

Mažosios Lietuvos reikalų tarybos
Klaipėdos krašto skyriaus pirmininkas
Tel. 8686 22469

Petras Šmitas

KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS MERUI VYTAUTUI GRUBLIAUSKUI

ŽYMIŲ ŽMONIŲ, ISTORINIŲ DATŲ, ĮVYKIŲ ĮAMŽINIMO IR GATVIŲ PAVADINIMŲ SUTEIKIMO KOMISIJAI

MAŽOSIOS LIETUVOS REIKALŲ TARYBOS KLAIPĖDOS KRAŠTO SKYRIAUS

PRAŠYMAS

2015 01 16

Klaipėda

Mažosios Lietuvos reikalų tarybos Klaipėdos krašto skyrius prašo Klaipėdos miesto savivaldybės Žymių žmonių, istorinių datų, įvykių įamžinimo ir gatvių pavadinimų suteikimo KOMISIJOS leisti ATMNIMO LENTOMIS įamžinti Tilžės akto signatarus, Klaipėdos kraštui ir miestui nusipelnusias asmenybes:

1. **VALTERĮ DIDŽĮ** (1896 11 16 – 1977 10 21). **Valteris Didžys – visuomenės veikėjas, gydytojas, medicinos mokslų daktaras (1923 m.), vienas iš Prūsų Lietuvos tautinės tarybos steigėjų (1918 m.) ir narys, Tilžės akto signataras.** Dr. Valteris Didžys nuo 1924 m. iki 1939 m. gyveno ir dirbo gydytoju Klaipėdoje. Jo darbo namas stovėjo Turgaus g. Nr. 1. Dabar toje teritorijoje, vietoje buvusių trijų nedidelių namelių, yra vienas didelis gyvenamas namas stalininio stiliaus (statytas po karo) Turgaus g. Nr. 2. Atminimo lenta su dr. Valterio Didžio reljefiniu portretu ir atitinkamu tekstu būtų tvirtinama prie dabartinio esamo stalininio namo vakarinės dalies sienos iš Turgaus g. pusės. Atminimo lentos projektavimas ir jos kūrimas numatytas finansuoti Valterio Didžio vaikų (sūnaus Martyno Didžio ir dukters Ievos Didžytės) bei MLRT Klaipėdos krašto skyriaus rūpesčiu.

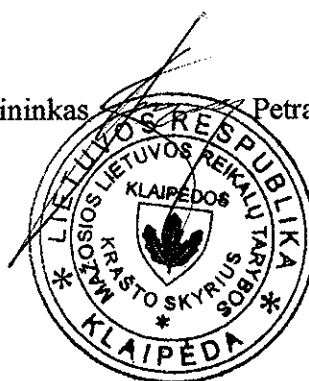
2. **JURGĮ ARNAŠIŲ** (1872 02 12 – 1934 06 23), **Jurgis Arnašius – Tilžės akto signataras (1918 m.), Mažosios Lietuvos spaudos darbuotojas, lietuviybės puoselėtojas Rytų Prūsijoje.** Nuo 1888 m. iki 1923 m. gyveno ir dirbo laikraštiniuku, spaudos darbuotoju Tilžėje. Į Klaipėdą atvyko 1924 metais ir iki 1934 m. dirbo vertėju Klaipėdos teismo rūmuose ir kalėjime, dabar VPK būstinė, Jūros g. Nr. 1. Prie šio pastato sienos ir būtų pritvirtinta atminimo lenta su Jurgio Arnašiaus reljefiniu atvaizdu bei reikiamu tekstu. Lentos projektavimo, jos kūrimo darbus finansuoja J. Arnašiaus vaikaitis hab. dr., profesorius Helmutas Arnašius. MLRT Klaipėdos krašto skyrius pagal galimybes yra tarpininku ir padėjėju vykdant atminimo lentos įgyvendinimą.

PRIEDAI PRIE PRAŠYMO:

1. Dr. Valterio Didžio trumpas biografijos ir veiklos tekstas, vienas lapas.
2. Jurgio Arnašiaus trumpas biografijos ir veiklos tekstas vienas lapas.
3. Memorialinių lentų tekstai, vienas lapas.

Pagarbiai -

Mažosios Lietuvos reikalų tarybos Klaipėdos krašto skyriaus pirmininkas Petras Šmitas

VALTERIS DIDŽYS (1896 11 16 – 1977 10 21)

Visuomenės veikėjas, gydytojas, medicinos mokslų daktaras (1923), vienas iš Prūsų Lietuvos tautinės tarybos steigėjų (1918) ir narys, Tilžės akto (1918) signataras.

Valteris Didžys gimė 1896 m. lapkričio 16 d. Unguroje, Rytų Prūsijoje, Mažosios Lietuvos pietuose. Dabar ši M. Lietuvos dalis priklauso Lenkijai, o vietovė pervadinta į Vengoževus (lenk. Węgorzewo). Valteris nuo vaikystės buvo auklėjamas griežtoje vokiškoje dvasioje ir kultūroje. Baigęs Tilžės gimnaziją, mediciną studijavo Berlyno ir Miuncheno universitetuose. 1923 m. jis apsiginė medicinos mokslų daktarą.

Būdamas jau subrendęs, V. Didžys pradėjo domėtis nevokiška savo pavarde ir išsiaiškinęs lietuvišką savo kilmę, – tapo karštu lietuviybės puoselėtoju (sūnus – **Martynas** ir duktė **Ieva** – puikiai kalba lietuviškai ir jų vaikai moka lietuviškai, nors visi dabar gyvena Australijoje).

Gyvendamas Tilžėje, jis kartu su Vydūnu dalyvavo politinėje visuomeninėje veikloje. Besikuriančiai Lietuvos Respublikos kariuomenei 1918 – 1920 m. V. Didžys teikė paramą: organizavo Mažosios Lietuvos savanorius, padėjo įsigyti ginklų.

1923 m., prijungus Klaipėdos kraštą prie Didžiosios Lietuvos, Valteris Didžys 1924 m. apsigyveno Klaipėdoje ir iki 1939 m. (iki hitlerinės Vokietijos Klaipėdos miesto ir krašto aneksijos) dirbo geležinkelio ruožo gydytoju. Gyvendamas ir dirbdamas Klaipėdoje, jis ėmėsi organizuoti Klaipėdos krašte lietuviškas mokyklas. Buvo lietuvių gydytojų sąjungos Klaipėdos skyriaus pirmininku. Jis turėjo savo jachtą ir buvo puikus buriuotojas. Klaipėdoje, 1926 m. įsteigus lietuvių Buriuotojų jachtklubą, buvo to sporto klubo komandoras. V. Didžys su savo jachta „Rūta“ laimėjo įvairių prizų tarptautinėse regatose. Lietuvos pirmoje tautinėje 1938 m. olimpiadoje, jis laimėjo buriavimo aukso medalį.

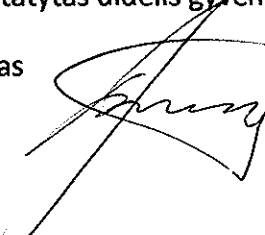
V. Didžys 1926 m. Klaipėdoje įsteigė ir automobiline klubą, buvo Lietuvos automobilių sporto čempionas. Vokietijai aneksavus Klaipėdos kraštą, jis persikėlė gyventi į Kauną. 1944 m., artėjant sovietinei raudonajai armijai, jis su šeima pasitraukė į Vokietiją. Vokietijoje 1946 m., atkūrus Mažosios Lietuvos tarybą, buvo jos vicepirmininku. 1947 m. jis pasirašė ir Mažosios Lietuvos lietuvių protestą (II Fuldos aktas), kuriuo buvo reikalaujama Karaliaučiaus krašto prijungimo prie Lietuvos. 1949 m. V. Didžys su šeima išvyko gyventi į Australiją ir apsigyveno Altonoje (Melburno metropolinė teritorija). Gyvendamas toli nuo Lietuvos, jis nepamiršo savo lietuviškų šaknų: rėmė Lietuvių namų statybą Melburne, kartu su kitais įsteigė Mažosios Lietuvos bičiulių draugiją, veikusią iki 1952 m. Dalyvavo Pasaulio lietuvių bendruomenės veikloje Niujorke.

Dr. Valteris Didžys mirė 1977 m. spalio mėn. 21 d. Melburne. Valterio ir jo žmonos Liudvikos Didžių palaikai (urnose) sūnaus Martyno, dukters Ievos, Vilkyškių šviesuomenės bei Mažosios Lietuvos reikalų tarybos pastangomis perkelti į Lietuvą ir 2013 09 07 perlaiduoti Bitėnų kapinaitėse, netoli kitų šio krašto lietuviybės puoselėtojų: Vanagaičio, Vydūno...

Mažosios Lietuvos reikalų tarybos Klaipėdos krašto skyriaus pastangomis ir dr. V. Didžio sūnaus Martyno, dukros Ievos (Ariene) finansine parama prašome Klaipėdos m. savivaldybės leisti atminimo lenta įamžinti **dr. Valterio Didžio** atminimą reljefiniu portretu ir atitinkamu tekstu. Memorialinė lenta numatyta pritvirtinti prie namo, **Turgaus g. Nr. 2**, kur dr. V. Didžys nuo 1929 iki 1939 m. dirbo gydytoju (pokaryje ten pastatytas didelis gyvenamasis namas).

MLRT Klaipėdos krašto skyriaus pirmininkas

Petras Šmitas

JURGIS ARNAŠIUS (1872 02 12 – 1934 06 23)

Tilžės akto signataras (1918), Mažosios Lietuvos spaudos darbuotojas, lietuvybės puoselėtojas.

Jurgis Arnašius gimė 1872 m. vasario 12 d. Vangų (Vanagų) kaime netoli Priekulės (Agluonėnų valsčius, Klaipėdos apskritis), gausioje Martyno ir Kotrynos (Vanagaitės) Arnašių šeimoje. Jis pagal eilę buvo ketvirtas vaikas, iš šešių vaikų.

J. Arnašius, turėdamas penkiolika metų, atvyko į Klaipėdą ir įsidarbino Holzo ir Šerniaus leidykloje, kurioje išmoko raidžių rinkėjo amato. 1888 m. jis išvyko į Tilžę ir pradėjo dirbti Juliaus Reylaenderio ir sūnaus leidykloje. Kurį laiką J. Arnašius dirbo spaustuviniu, o kai išryškėjo jo literatūriniai gabumai, jis tapo *Tilžės keleivio* laikraščio redaktoriumi (laikraštis su pertrūkiais ėjo nuo 1893 iki 1924 m.). Buvęs mažai žinomas ir skaitomas laikraštukas, – rašant J. Arnašiui paprastai, suprantamai įvairius patarimus ūkininkams ir jų gyvenimo problemomis aktualius straipsnius (beje, jis taip pat rašė ir eilėraščius), – laikraštis tapo skaitomas visoje Mažojoje Lietuvoje.

Savo straipsnius laikraštyje spausdino ir Storosta – Vydūnas. Prasidėjus I pasauliniam karui (1914 – 1918), J. Arnašius pasisakė už taikos palaikymą. Rusų armijai užėmus Rytų Prūsiją su Klaipėda ir kazokams ėmus siautėti krašte: žudyti vietinius gyventojus, prievartauti moteris, kitus – tremti į Sibirą, – jis ėmė agituoti už „ciesorių“ Vilių (Vilhelmą II) ir už Prūsijos pergalę. Už tą J. Arnašiaus „agitaciją“ vėliau, Klaipėdos kraštą prijungus prie Didžiosios Lietuvos (1923), nemažai Mažosios Lietuvos veikėjų jam stipriai priekaištavo.

J. Arnašius sudarinėjo *Tilžės keleivio* kalendras (kalendorius) 1893 – 1894 ir 1906 – 1923 m.. Jis su kitais 1898 – 1899 redagavo Enzio Jagomasto Tilžėje leistą gotišku raidynu *Auszrq* (*Aušrq*). Nuo 1896 iki 1924 m. jis redagavo *Tilžės keleivis* laikraštį.

Būdamas garbus Tilžės inteligentas, vienas lietuvybės puoselėtojų, J. Arnašius priklausė „Lietuvių literatūros draugijai“. Jis taip pat dirbo redaktoriumi lietuvių leidybinėje bendrovėje „Spauda“. 1907 m. dalyvavo Tilžės – Lankos apskrities lietuvių rinkiminės draugijos veikloje ir agitavo už lietuvių kandidatą į Reichstagą. J. Arnašius nuo pat pradžios buvo vienas iš 53 „Prūsų lietuvių tautinės tarybos“ narių, kurie reikalavo Mažosios Lietuvos lietuviams suteikti kultūrinę autonomiją. **Tilžėje, 1918 m. lapkričio 30 d., susirinkę 24 Mažosios Lietuvos tautinės tarybos nariai, tarp kurių buvo ir J. Arnašius, pasirašė „Mažosios Lietuvos tautinės tarybos aktą“, kitaip – Tilžės Aktą, kuriame reikalaujama prisijungimo prie lietuvių tautos kamieno – Didžiosios Lietuvos.**

Po Klaipėdos krašto sukilimo ir jo prijungimo prie Lietuvos (1923 01 15), sumenko laikraščio *Tilžės keleivis* tiražas, o įvairios politinės intrigos lėmė laikraščio žūtį. Intrigos ir įtarimai labai žeidė J. Arnašių, kaip lietuvybės puoselėtoją. Pradėjo jį spausti vis labiau kylantis ir vokiškasis nacionalizmas. 1924 m. J. Arnašius su visa šeima iš Tilžės persikraustė į Klaipėdą. Čia jis dirbo vertėju Klaipėdos prokuratūroje ir buvo Klaipėdos lietuvių karių rėmėjų draugijos narys.

Jurgis Arnašius mirė 1934 m. birželio 23 d. Klaipėdoje. Palaidotas Vanagų kaimo kapinėse.

Finansiškai remiant Jurgio Arnašiaus vaikaičiui hab. dr., profesoriui Helmutui Arnašiui ir tarpininkaujant MLRT Klaipėdos krašto skyriui, prašome Klaipėdos miesto savivaldybės leisti įamžinti Tilžės akto signataro **Jurgio Arnašiaus** atminimą memorialine lenta. Lentą numatyta pritvirtinti prie buvusio miesto teismo ir kalėjimo, dabar VPK pastato sienos, **Jūros g. Nr. 2.**

MLRT Klaipėdos krašto skyriaus pirmininkas

Petras Šmitas

ATMINIMŲ LENTŲ TURINIO PROJEKTAS

JURGIS ARNAŠIUS 1872 – 1934

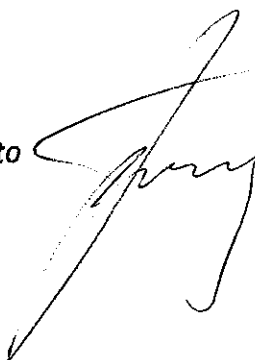
**ŠIAME BUVUSIAME TEISME IR KALĖJIME 1924 – 1934 m. VERTĖJU DIRBO
TILŽĖS AKTO SIGNATARAS MAŽOSIOS LIETUVOS SPAUDOS DARBUOTOJAS,
LIETUVYBĖS PUOSELĖTOJAS.**

DR. VALTERIS DIDŽYS 1896 – 1977

**ŠIOJE VIETOJE BUVUSIAME NEDIDELIAME NAME GYDYTOJU DIRBO 1929 – 1939 m.
TILŽĖS AKTO SIGNATARAS, VISUOMENĖS VEIKĖJAS, MEDICINOS MOKSLŲ DAKTARAS,
VIENAS PRŪSŲ LIETUVOS TAUTINĖS TARYBOS STEIGĖJŲ IR NARYS.**

*Atminimo lentų tekstų variantus paruošė
Mažosios Lietuvos reikalų tarybos Klaipėdos krašto
skyriaus pirmininkas*

Petras Šmitas

ATMINIMU LENTŲ TURINO PROJEKTAS

JURGIS ARNAŠIUS 1872 – 1934

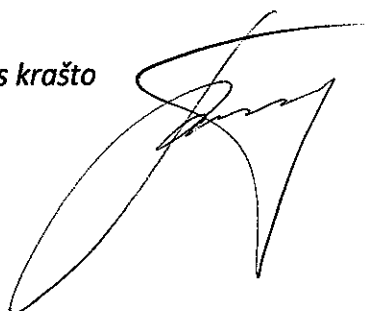
**ŠIAME NAME 1924 – 1934 m. VERTĖJU DIRBO TILŽĖS AKTO SIGNATARAS
MAŽOSIOS LIETUVOS SPAUDOS DARBUOTOJAS, LIETUVYBĖS PUOSELĖTOJAS.**

DR. VALTERIS DIDŽYS 1896 – 1977

**ŠIOJE VIETOJE BUVUSIAME NAME GYDYTOJU DIRBO 1929 – 1939 m.
TILŽĖS AKTO SIGNATARAS, VISUOMENĖS VEIKĖJAS, MEDICINOS MOKSLŲ DAKTARAS,
VIENAS PRŪSŲ LIETUVOS TAUTINĖS TARYBOS STEIGĖJŲ IR NARYS.**

*Atminimo lentų tekstų variantus paruošė
Mažosios Lietuvos reikalų tarybos Klaipėdos krašto
skyriaus pirmininkas*

Petras Šmitas